

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
อย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน
อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

Role of Public Organizations towards the Development of
Sustainable Nature based Tourism in Kaenglamduan Waterfall
Area, Amphoe Nam Yuen, Ubon Ratchathani Province

วัลัยพร สุขปลั่ง^{1*} ศุภกัญญา เกษมสุข² อัญญาณี อดทน³
Walaiporn Sookprung^{1*} Supakanya Kasamsuk² Anyanee Odthon³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) ศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ที่ควรพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 10 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหาและโปรแกรมสำเร็จรูป

^{1*23} คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Business Administration and Management, Ubonratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: walaiporn.s@ubru.ac.th

(Received: January 28, 2019; Revised: February 25, 2019; Accepted: March 5, 2019)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 บทบาท ประกอบด้วย 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การจัดสรรการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะ 3) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 5) การวางแผนส่วนแนวทางในการพัฒนาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานีนั้น พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบทบาทเพิ่มขึ้น 2 บทบาท ประกอบด้วย บทบาทด้านการบริการ และบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

คำสำคัญ: บทบาทภาครัฐ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of public organizations towards the development of sustainable nature based tourism in Kaenglamduan Waterfall area, Amphoe Nam Yuen, Ubon Ratchathani Province and 2) to study the development roles of public organizations in order to create a sustainable nature based tourism in Kaenglamduan Waterfall area. This research was qualitative research. The instruments used were a semi-structured in-depth interview questions, the purposive

sampling technique was used to select 10 samples, data was analysed by content analysis and package software.

The research found that public organizations had a role towards the development of sustainable nature based tourism and there were 5 roles consists of 1) public relation, 2) resource allocation from public tourism location, 3) information, 4) human resource development and 5) planning. In addition, the guidelines of role development for public organizations toward sustainable nature based tourism in Kaenglamduan Waterfall area, Amphoe Nam Yuen, Ubon Ratchathani Province had 2 roles consists of service roles and conservation of natural resources roles.

Keywords: Role of Public, Sustainable Nature based Tourism

บทนำ

ประเทศไทยมีการแบ่งการท่องเที่ยวไว้หลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเฉพาะทาง เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบนั้นมีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันทั้งด้านสถานที่ ด้านเวลา และสิ่งอำนวยความสะดวก (สุถี เจริญศรี, 2558) การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในปัจจุบันนับว่าเป็นที่นิยมในกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการพักผ่อนกับธรรมชาติ ชอบทำกิจกรรมที่เน้นถึงสิ่งแวดล้อมเชิงธรรมชาติเป็นหลักและชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ แต่ให้ความสำคัญ

กับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้แบ่งได้หลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ เป็นต้น ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรเชิงธรรมชาติ รวมถึงความมีมาตรฐานของที่พักร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก มีการเดินทางที่สะดวก ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

องค์การการท่องเที่ยวโลกได้นิยามการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นโดยมีการป้องกันและเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นในอนาคต ซึ่งแนวทางการพัฒนาข้างต้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยฝ่ายที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและจัดสรรการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลักคือหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น (รักษพงษ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550) โดย เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม หรืออาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร้ขีดจำกัดที่เน้นการเพิ่มขึ้นของปริมาณการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องมากกว่าความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่แก่งลำดวน หรือ น้ำตกแก่งลำดวน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตสถานีพัฒนาและส่งเสริมการ

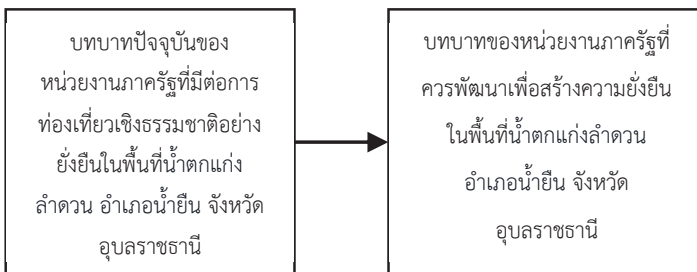
อนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี ในท้องที่บ้านหนองขอน ตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากตัวอำเภอน้ำยืน 16 กิโลเมตร น้ำตกแก่งลำดวนเป็นน้ำตกที่ไหลมาตามแก่งหิน มีความยาวประมาณ 200 เมตร โดยเป็นส่วนหนึ่งของลำน้ำลำโดมใหญ่ บรรยากาศโดยรอบร่มรื่นไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิดโดยเฉพาะต้นลำดวนซึ่งมีอยู่มาก อันเป็นที่มาของชื่อน้ำตกแห่งนี้ กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวของแก่งลำดวน ได้แก่ การลงเล่นน้ำท่ามกลางบรรยากาศอันร่มรื่น และการเดินชมธรรมชาติตามเส้นทางที่จัดไว้ซึ่งจะผ่านถ้ำและแก่งต่าง ๆ โดยในช่วงปลายเดือนสิงหาคม ถึงกลางเดือนกันยายน นักท่องเที่ยวจะได้ชมปรากฏการณ์อันน่ามหัศจรรย์ที่เรียกว่า “กุงเดินขบวน” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่กุงฝอยนับล้านตัวเดินบนพลาญหินเรียบแก่งน้ำ มุ่งหน้าสู่ยอดเขาสูงบนเทือกเขาพนมดงรัก โดยจะเดินขบวนในช่วงกลางคืนหลังฝนตกหนักหรือสายน้ำในแก่งมีความเชี่ยวกราก ปัจจุบันน้ำตกแก่งลำดวนอยู่ในความดูแลของสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี โดยยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ให้การส่งเสริมและดูแลการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ตามบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ยังไม่ครอบคลุมการบริการท่องเที่ยวในทุกด้าน เช่น การจัดการที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง เป็นต้น (สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า อุบลราชธานี, 2559) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ที่หน่วยงานภาครัฐจะเข้ามามีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องจากปรากฏการณ์กุงเดินขบวนถือเป็น Unseen Thailand มีแห่งเดียวในโลก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การประชาสัมพันธ์และการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกและการรักษาความปลอดภัย ให้แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาผู้ประกอบการและชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทของภาครัฐเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่ควรพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยสังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวจากการทบทวนวรรณกรรมของ Fennell (1999) รัชพงษ์ วงศาโรจน์ และคณะ (2550) เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ฉันทิช วรรณถนอม (2552) และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

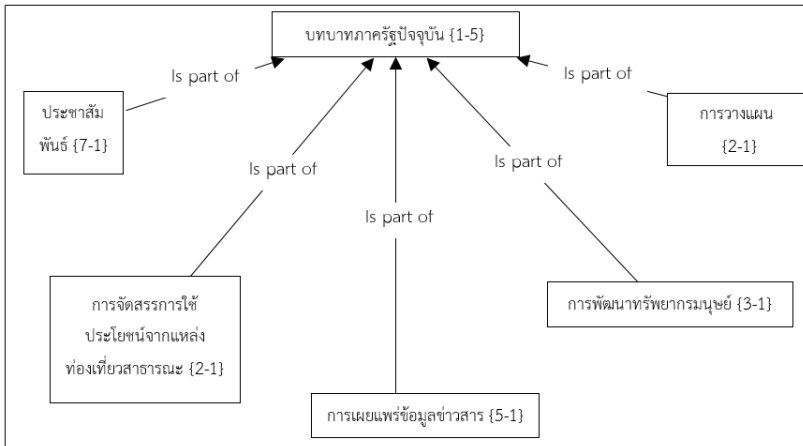
ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยว แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ข้อมูล (key informant) จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนหมู่บ้านหนองขอน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวที่น้ำตกแก่งลำดวน 3) หน่วยงานภาครัฐ ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 แห่ง ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้นำชุมชน หมู่บ้านหนองขอน จำนวน 1 คน 2) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 1 คน 3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวที่น้ำตกแก่งลำดวน จำนวน 5 คน และ 4) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 3 แห่ง ๆ ละ 1 คน ประกอบด้วย (1) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ (3) สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสรุปเป็น แผนภาพ และตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้าน ทฤษฎี

ผลการวิจัย

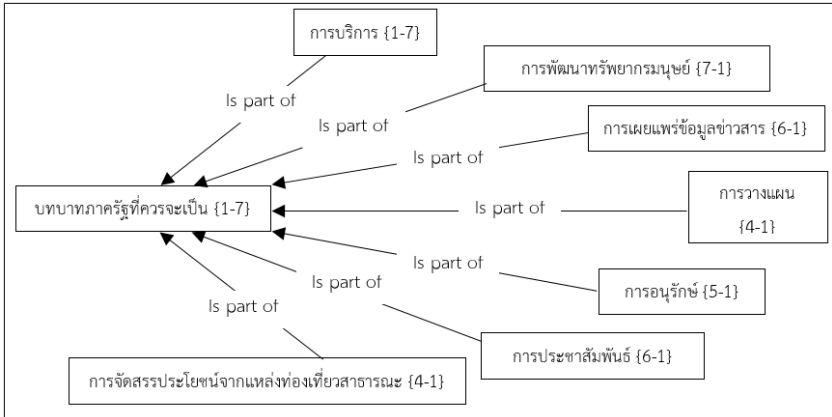
จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบทบาทปัจจุบันของหน่วยงาน ภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์มากที่สุด พบความถี่ของคำสัมภาษณ์ เท่ากับ 7 รองลงมาพบความถี่ของคำสัมภาษณ์ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เท่ากับ 5 และความถี่ของคำสัมภาษณ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เท่ากับ 3 ส่วนด้านการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะ และการวางแผน พบว่าความถี่ของคำสัมภาษณ์น้อยที่สุด เท่ากับ 2 ตามลำดับ

จากคำอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริการท่องเที่ยว น้ำตกแก่งลำดวนที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านการวางแผน และด้านการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะ

ภาพที่ 3 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่ควรพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่ควรพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กล่าวถึงบทบาทด้านการบริการ และบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มขึ้นจากบทบาทเดิม 2 บทบาท โดยพบความถี่ของคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทด้านการบริการ เท่ากับ 7 และพบความถี่ของคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เท่ากับ 5 ส่วนบทบาทอื่น ๆ อีก 5 บทบาทนั้น เป็นบทบาทเดิมที่ถือปฏิบัติอยู่แล้วแต่ต้องการเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติให้ครอบคลุมภาระงานมากขึ้น

สรุปการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

บทบาทปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ อย่างยั่งยืนในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวน อำเภอ น้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบทบาทที่สำคัญ 5 บทบาท ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะ และการวางแผน ตามลำดับ สำหรับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่ควรพัฒนานั้น พบว่า บทบาทปัจจุบัน ทั้ง 5 ด้านนั้นยังคงเป็นบทบาทที่ต้องดำเนินงานต่อไปแต่ยังต้องพัฒนาแต่ละบทบาทให้ครอบคลุมภาระหน้าที่ในงาน โดยข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล คือ บทบาทด้านการบริการ และบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการบริการ ผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ท่องเที่ยวภาครัฐไม่มีบทบาทในการช่วยเหลือหรือพัฒนาการให้บริการแก่ทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชน แตกต่างกับการศึกษาของเทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่า การให้บริการท่องเที่ยวนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทด้านการให้บริการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน เช่น การให้บริการด้านคมนาคม ที่พัก อาหารเครื่องดื่ม การนำเที่ยวมัคคุเทศก์ การจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและการยกระดับมาตรฐานการบริการในสาขาต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและด้านการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า โอกาสในการพัฒนาตนเองของบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนั้นยังมีน้อยและไม่ถูกบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติงานจึงทำให้บุคลากรยังขาดทักษะด้านการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แตกต่างกับภูมิพัฒน์ อัครภูมินทร์ และหจวน ชูเพ็ญ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: วิเคราะห์กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตได้มีการประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ให้การสนับสนุนงบประมาณกับภาคธุรกิจเอกชน พัฒนาอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและด้านการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของภาครัฐในการประชาสัมพันธ์หรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย โดยส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์เมื่อถึงฤดูกาลเที่ยวชมทุ่งเดินขบวน ซึ่งจะมีการประชาสัมพันธ์เพียงปีละครั้ง ขณะที่ในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจและน่าจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แตกต่างกับรสสุคนธ์ ประดิษฐ์ และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐให้กับองค์กรส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการดำเนินงานในการเสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีการบริการข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการกระจายอำนาจให้หน่วยงานที่ใกล้ชิดกับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นจะทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ มีความเข้าใจตรงกันทั้งฝ่ายชุมชน ภาครัฐ รวมถึงเจ้าหน้าที่ โดยภาครัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

ด้านการอนุรักษ์ ด้านการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวสาธารณะ สอดคล้องกับคมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การก่อสร้างตลาดน้ำวัดตะเคียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบางคูเวียงใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งซื้อขายอาหารและสินค้าต่าง ๆ ของชาวบ้าน โดยเปิดโอกาสและสร้างอาชีพให้กับชาวบ้าน ในด้านความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียนทั้ง 3 กลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และด้านการบริการในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับ บุคลากรในสายงานด้านอื่น ๆ นับว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรหลายระดับ และหลายประเภท ในการให้บริการ นับตั้งแต่บุคลากรไร้ฝีมือไปจนถึงบุคลากรระดับผู้บริหาร โดยเฉพาะบุคลากรที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะที่เฉพาะเจาะจงกับลักษณะงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างมาก บุคลากรในทุกระดับที่กล่าวถึงเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการผลิต หรือการให้บริการและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแตกต่างของการบริการ ดังนั้นบุคลากรด้านการท่องเที่ยวจึงควรมีความรู้ ความสามารถ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความประทับใจ ประกอบกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการทำงาน ซึ่งเป็นลักษณะของการแสดงออกในเชิงบวก

ที่เหมาะสมต่อลักษณะงาน ภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของคนในพื้นที่ เช่น การพัฒนามัคคุเทศก์น้อย พัฒนาผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสินค้าที่ระลึก สร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น และให้ชุมชนนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ การอบรมให้ผู้นำเที่ยวให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจการจัดอาชีพนำเที่ยว ให้ความสำคัญกับการกำหนดหลักเกณฑ์ การมีธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามหลักธรรมาภิบาล 4 ประการ ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ระมัดระวัง (duty of care) 2) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (duty of loyalty) 3) การปฏิบัติตามกฎหมาย (duty of obedience) และ 4) การเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้อง (duty of disclosure)

2. ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่นจะต้องมีการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว แล้วให้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้นถือเป็นการบริการส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว โดยในพื้นที่นำตกแก่งลำดวนควรมีการจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การจัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยววันนั้นให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้การปรับตัวให้เข้ากับกระแสของยุคสมัย โดยใช้สื่อยุคใหม่ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นช่องทางที่ทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค เช่น การพัฒนา social network, blogger, micro blogging หรือการนำแนวคิดใหม่ ๆ (innovative idea) เข้ามาใช้กับการสื่อสารแบบดั้งเดิม เป็นต้น

3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริม อบรม และสร้างสามัญสำนึกให้ประชาชนเกิดความรู้สึกและมองเห็นคุณค่าของ

สิ่งแวดล้อม ในพื้นที่น้ำตกแก่งลำดวนควรทำป้ายหรือนิทรรศการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว จัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ให้คนในพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกฝังให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวรู้สึกมีความเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทภาครัฐ บทบาทภาคเอกชน และชุมชน โดยทำการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเน้นการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในการจัดทำแผนหรือกำหนดนโยบายอย่างมีส่วนร่วมได้

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทภาครัฐ บทบาทภาคเอกชน และชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของพื้นที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และขอขอบพระคุณนักศึกษาในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย และขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่พิจารณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2559. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2560 จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=438&filename=index.

- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ฉันทัช วรรณถนอม. (2552). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สามลดา. เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ภูมิพัฒน์ อัครภูรินทร์ และหรรณ ชูเพ็ญ. (2558). การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: วิเคราะห์กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 8(2), 467-478.
- รสสุคนธ์ ประดิษฐ์ และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2557). ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสังคมศาสตร์, 10(2), 127-149.
- รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์, สุวรรณิ ตรีวัฒนวงศ์ และอัจฉริยา ศักดิ์นรงค์ (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การภาครัฐหลักที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด.. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี. (2559). สัมภาษณ์. 28 พฤศจิกายน 2559.

- สุถี เจริญศรี. (2558). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน
คลองโคก อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Fennell, D. A. (1999). *Ecotourism and Introduction*. London:
Routledge.

